

ילקוט

קבלת אבות ואמונת השכל

לבאר הנחיצות להבין מסורת האמונה גם בשכל עצמנו

המלקט: ר' דוד ספירמן
אייר תשע"ו

info@animaamin.org

845 418 2122 / 416 823 9241

www.animaamin.org

The purpose of this *kuntres* is to demonstrate that our תורה obligates us to substantiate the *emunah b'derech haseichel*. It consists entirely of sources from *Rishonim* and *Acharonim*,

החיוב ללמד ענייני אמונה בזמננו

תשובה לשאלה ששלחתי לכ' מרן הג' ר' חיים קניבסקי שליט"א

(שקבלתי מראש כולל כתר תורה טאראנטו)

לכבוד ידידי הרב ר' דוד ספירמן שליט"א

אחדשה"ט כראוי

כפי בקשתך הייתי אצל מרן הגאון ר' חיים קניבסקי שליט"א והצעתי לפניו שאלתך אם נכון לתת לתלמידי הישיבות ובתי ספר בית יעקב לשאול שאלות בעניני אמונה בתוך הכתה או האם יש לחשוש שזה יכול לקלקל תלמידים שתמימים באמונתם? מרן השיב שלא צריכים לחשוש לקלקול. כששאלתי אם הוא מוכן להשיב בכתב אמר שזה כל כך פשוט ואין צורך לכתוב כן.

בידידות והוקרה

אברהם הכהן קאהן

מורנו הג' ר' אהרן לייב שטיינמאן שליט"א הסבה שלא מחשיבים תפלה

(מובא בספר אעלה בתמר)

"יש שואלים מדוע בדורינו לרוב האנשים אין טעם בתפילה. ואמרו בשם אדם גדול שאמר הטעם מפני שאנו לא מרגישים כ"כ כמה שהתפילה מועילה. אך באמת אין צריך להגיע לזה והטעם פשוט משום שחסר לנו באמונה אילו היינו מרגישים בשעת התפילה שאנו עומדים לפני הקב"ה ואנו מדברים עמו היינו מרגישים טעם נפלא בתפילה אלא שחסר לנו באמונה זו וממילא איננו מרגישים טעם אמיתי בתפלה"

החפץ חיים זצ"ל

(מכתבי חפץ חיים בסוף מכתב י"ח)

הנה כבר הרגיש בזה הסבא קדישא בימיו

"עוד אמרתי לעורר בזה אחב"י על ענין נשגב והוא כידוע ממנהג שהנהיגו הקדמונים לומר בכל יום אחר התפלה את הי"ג עיקרי הדת (והם י"ג אני מאמין) שענין זה מיוסד על מאמר חז"ל (מכות כ"ג) בא חבקוק והעמידן על אחת דכתיב וצדיק באמונתו יחיה. ועל כן בימינו אלה שהאמונה נתרופפה בעוה"ר מצוה רבה על כל אחד ואחד להתחזק בזה לאמר אותם בכל יום אחרי התפלה כמו שנהגו אבותינו מלפנים."

הגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל

(יורה דעה ח"ג סימן ע"א)

גם הגאון ר' משה פיינשטיין כתב בתשובה שבכל דור וכ"ש בדורות הללו צריכים ללמד את התלמידים ענייני אמונה:

"חזינן מזה דגם בדורות הראשונים רצה השי"ת שיראו להסביר לתלמידים עקרי האמונה ולא לסמוך על מה שרואים כמה צדיקים וחסידים. וצוה שיסבירו להם איך שממצוה זו דשמיטה יש לידע על כל המצות שזה יועיל יותר לקיומם אף ממה שרואין איך שכל הדור מקיימין כל מצות ה'. וא"כ עתה בעוה"ר שאיננו רואים הנס דשמיטה ודסוטה אף בדור טוב צריך לבקש איך לחנך וללמד את התלמידים. וכ"ש בדור עני ושפל כזה שבחוץ אין רואין כלום מדברים והנהגות טובות שצריך לעיין איך ללמדם ולחנכם שיהיה קיום למה שמלמדים אותם.

אבל אחר העיון יש עצה נכונה שצריך המורה להמתיק להם האמונה בהשי"ת בין בעצם הבריאה ובין שהוא הנותן חיות וזן ומפרנס לכל אשר בלעדיו אי אפשר לחיות אף שעה אחת וכן האמונה שהוא נתן התורה והמצות. ולהמתיקם אשר ידעו שקיום מצוה הוא יקר מכל הון וזהב ומכל תענוגות העולם כי קונה בזה חיי נצח."

הצורך לבסס האמונה בשכל

הרד"ק זצ"ל

(דברי הימים א' פר' כח)

"דוד המלך ע"ה צוה לשלמה בנו ע"ה "דע את אלקי אביך ועבדהו" ופירש שם הרד"ק: "שיסמוך על הקבלה עד שידעם מעצמו"
"זאת אומרת שצריכים להתחיל עם קבלת האמונה מאבותיו ורבותיו אבל אחר זה צריך להתבונן בו עד שיכיר בשכל עצמו שזהו האמת האמיתי."

רבנו בחיי זצ"ל

(פרשת ראה פרק י"ג פסוק ז')

"אשר לא ידעת אתה ואבותיך..... ויתכן לפרש שירמוז בכאן על שני חלקי האמונה. שני חלקים: האחד מצד הקבלה והשני מצד הידיעה והחכמה. המאמין מצד הקבלה שקבל מאבותיו אמונה טובה היא מאחר שהקבלה אמתית אבל אין לה שלימות לפי שאין בה חכמה. והנה דמיונו כעור ההולך בחברת עורים וכל אחד ואחד סומך ידו על חברו ויש פקח אחד בראש כלן שהוא מנהיג אותן. בודאי כלן הולכים בדרך סלולה וישרה מאחר שאוחזים דרך הפקח. כן אמונתנו מצד הקבלה בלא כחמה דרך סלולה היא והסומכין זה על זה עד משה רבינו

ע"ה ואנחנו אוחזין דרכו כי באזנינו שמענו ואבותינו ספרו לנו אבל אין שלמות לאמונה הזאת ..... לכך יצטרך האדם שלא יספיק לו ענין אמונתו מצד הקבלה בלבד אלא שילמוד ויחכם עד שתשלם אמונתו ותהיה לו אמונה מצד הבלה ומצד הידיעה" (עיין שם באריכות)

ספר עמודי שלמה למהרש"ל על הסמ"ג

ב. יחוד השם להאמין ולשמוע... פירש שצריכים שניהם אמונה וקבלה כי אמונה היא על דרך התולדה שמגודל בה כל ימיו מנעוריו ומכל מקום אף שנשתקע באמונת שמים אין יוצא בה ידי חובתו אלא כששמע וקבל בלבו הקבלה שהוא המופת על הראייה כמו שמביא אחר כן דברי רבנו סעדיה וכך כתב בעל הנצחון שאין אדם יוצא באמונה אלא אם כן למד ספר המדע ומכל מקום קשה לסמוך על המופת לבד אם לא שיהא אמונה תקוע בלבו מן התולדה ואז מספיק הראייה ואף שיש כופרים הרבה שאין משגיחין בראיות וסיוע לזה שמע ישראל וגו' שאמרו בני יעקב לאביהם כדאיתא בגמרא [דפסחים נו.]. וגם לבני יעקב היה בודאי האמונה על דרך התולדה מנעוריהם אלא שהיה מסופק בהם אם היה מופת בהם שמספיק לפי דעתם לכך אמרו לו שמע ישראל כשם שאין בלבך כו' וק"ל

המהרש"א זצ"ל

(ברכות יז. בא"ד גמור)

"דחייב כל אדם להשכיל בידיעת מציאותו ואחזותו ויכלתו וידיעת דרכיו כו' ית' כפי יד שכלו של אדם אך על פי אמונתנו והתורה וכל מה שנראה לו בשכלו שהוא נגד תורתנו הקדושה לא יאמין בו רק יתלה הדבר בקט שכלו כו'".

של"ה הקדוש זצ"ל

(עשרה מאמרות - מאמר א')

"המאמר הראשון הוא מאמר 'ד' אחד. שורש הדברים הוא שורש השרשים: 'וידעת היום והשבת אל ללבך כי ד' הוא האלקים' (דברים ד'-ל"ט). רצה לומר ידיעה בלב בהשגה מופתיית נוסף על הקבלה מצד אבותיו. כאשר האריך בעל חובת הלבבות בשער היחוד. וזהו מרומז במה שכתוב (דברי הימים א' כח-ט) 'דע את אלקי אביך' רצה לומר נוסף על מה שהקבע אמונה האלקות בלבבך מצד אביך דהינו הקבלה איש מפי איש דע אתה בעצמך מצד ההשגה. וזהו רמז הפסוק 'זה ק-לי ואנוהו אלקי אבי וארמנהו' רצה לומר כשזה ק-לי מצד השגתי וידיעתי אז 'ואנוהו' מלשון 'אני והו' (רש"י שבת קלג: ד"ה הוי דומה

לו) רצה לומר אני והוא דבוקים ביחד כביכול כי הידיעה נתפסת בלב. אמנם כשאין לי הידיעה מצד ההשגה רק מצד הקבלה שהוא 'אלקי אבי' אז 'וארממנהו' כי הוא רם ונשגב ממני ואני מרוחק מאתו במצפון הלב. על כן חל החיוב להיות בקי במופתים של חובת הלבבות ויהיו מובנים בלב היטב היטב וכל שער 'היחוד יהיה בלב וזכרון מיחד לידע ולהבין כ'ד' אחד ושמו אחד."

דעת הגר"א זצ"ל מובא בספר כתר ראש

"הגר"א היה מחבב מאד ספר מגורת המאור וספר חובת הלבבות ובמקום שער היחוד היה אומר ללמוד ספר הכוזרי שהוא קדוש וטהור ורוב אמונת ישראל והתורה תלויים בו."

בעל שם טוב זי"ע

(מובא בספר כתר שם טוב אות ר"ו / בעל שם טוב על התורה פרשת נח סי' קמ"א)
"טעם למה אנו אומרים אלקינו ואלקי אבותינו כי יש שני סוגי בני אדם המאמינים בהשם יתברך. א' שמאמין בהקדוש ברוך הוא מחמת שהולך בדרכי אבותיו הקדמונים ועם כל זה אמונתו חזקה והב' הוא מי שבא על האמנת הדת מחמת החקירה והחילוק ביניהם הוא שהסוג הא' יש לו מעלה שאי אפשר לפתות אותו אף אם יאמרו לו כמה חקירות הסותרות ח"ו כי אמונתו חזקה מצד קבלת אבותיו ועוד שלא חקר מעולם אבל יש לו חסרון שהאמונה אצלו רק מצות אנשים מלומדה בלי טעם ושכל אבל הב' יש לו מעלה שמחמת שהכיר הבורא יתברך מחמת גודל חקירתו הוא חזק באמונה שלימה ובאהבה גמורה אבל גם כן יש לו חסרון שבקל יכולים לפתותו ואם יביאו לו ראיות הסותרות חקירותיו יתפתה ח"ו אבל מי ששני המדות בידו אין למעלה הימנו דהיינו שסומך על אבותיו הקדמונים בחזק וגם כן באה לו על ידי שחקר בעצמו זו היא אמונה שלימה וטובה ולזה אנו אומרים אלקינו ואלקי אבותינו וכו'."

רבי לוי יצחק מברדיטשב (קדושת לוי) זי"ע

(מפירוש הגדה על הקטע ברוך המקום)

"הנה האר"י ז"ל כתב על הפסוק (ישעיהו ו, ב) בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו ובשתים יעופף כי הכלל שאדם אסור לו לחקור בעבודת אלקות מה שאין שכלו משיג ח"ו וזהו ככופר בעיקר כמאמר חכמינו אסור לאדם וכו' מה למעלה. וזה בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו דהיינו שלא יאמר אדם אם כן לא אחקור אפילו במה שהשכל משיג זה אסור אדרבה צריך אדם לחקור

1. ואף שתיכף בקטע שאחר זה הבאנו דעת הגר"א זצ"ל ללמוד ספר הכוזרי במקום שער היחוד (הנכתב על דרך פילוסופיאי) דבר זה תלוי במחלוקת אבל מכל מקום רואים מדברי השל"ה הקדוש החיוב הגדול להביא מופתים שכליים לבסס האמונה ולא לסמוך רק על הקבלה.

במה ששכל שלו משיג אבל לחקור בזה שאין שכל אדם משיג זה אסור כי באמת השם יתברך אין סוף ואי אפשר לשום נברא להשיג אותו."

נועם אלימלך זי"ע

(פרשת קדושים דף רל"ח)

"וצריך האדם לדעת את ד' ע"י מעשיו הנפלאים והנוראים ולקשר העולמות עד אין סוף ב"ה שזה הוא עיקר עבודתו ית"ש (עיין אור יקר לפר' נח כרך ד' צא) ולא יאמר האדם בעצמו שדי לו בזה שמאמין שיש בורא אחד אמיתי ומעתה אין לו לחקור ולדרוש על מעשיו הנפלאים לא זו הדרך האמיתי רק צריך לדעת את ד' ע"י מעשיו כמאמר הכתוב (דברי הימים א' כח, ט) 'דע את אלקי אביך ועבדהו' והוא ע"י מעשיו הנפלאים (עי' חובת הלבבות שער הבחינה פרק ב') כי הבורא ב"ה אינו גוף ולא דמות הגוף ולא ישיגהו משיגי הגוף כ"א ע"י מעשיו וצריכים אנחנו לעבוד מתתא לעילא (עי' זוה"ק אחרי נו:)"

הג"מ יצחק אליהו לאנדא מגיד מישרים דווילנא זצ"ל

(באוצר התפלות פירוש דובר שלום)

"אלקינו ואלקי אבותינו. לכאורא היה מהראוי לומר אלקי אבותינו ואלקינו שאבותינו קדמו בזמן ממנו. אך הענין בזה ששלימות העבודה הוא שכל אדם מחויב להשתדל לעדור במעדר שכלו לדעת את ה' כפי אשר תשיג כח השגתו. לכן מצד הכרת שכלנו שאנחנו משיגים אלקותו הוא אלקינו ובהשגה מעולה מזה כפי שהשיגו האבות סומכים אנו בזה על הקבלה מאבותינו לכן הוא בזה בתאר אצלנו אלקי אבותינו."

מפירוש עץ יוסף בשם פנים מאירות

(שם באוצר התפלות)

"אלקי אברהם. מה שאומרים ג' פעמים אלקי הלא היה סגי בפעם אחת לומר אלקי אברהם יצחק ויעקב. הוא ע"ד שמצינו דאמר דוד לבנו (בדה"א כ"ח פסוק ט') ואתה שלמה בני דע את אלקי אביך ועבדהו. והפירוש הפשוט שאין לאדם להאמין באלו-ק מצד מנהג אבותיו. כי זה מנהג האומות העולם. אלא מצד חקירה ע"פ תורתנו הקדושה שהוא ק-ל הבורא יתברך ויתעלה שמו. ולכך אמר דע את אלקי אביך מצד החקירה. ומצינו באברהם שהוא היה חוקר ראשון והוא הודיע אל-קותו בעולם. כי בימיו היו עובדים לכוכבים ומזלות. ואם היינו אומרים אלקי אברהם יצחק ויעקב הייתי אומר שאברהם היה חוקר ראשון שחקר אל-קותו יתברך ויצחק ויעקב בניו סמכו על אמונת אברהם. לכך אנו אומרים אלקי אצל כל אחד ואחד. כדי להודיע שכל אחד מצד עצמו עמד על החקירה ומצא שאין אחד אלא אלקינו. והוא חיזוק אמונתנו הקדושה. (שו"ת פנים מאירות)"

תוכן דברי חת"ם סופר ורבו בעל הפלאה זצ"ל

(פרשת שופטים פסוק וקמת ועלית)

* בספר תורת משה של חת"ם סופר כתב לפרש הפסוק "כי יפלא ממך דבר למשפט וכו' וקמת ועלית" שאם יולד ספק בענייני אמונה בלבו של אדם שזה בא לו מאת ד' שיתבונן בה ויעמוד על התירוץ הנכון ועל ידי זה יתעלה במדרגתו. גם הביא בשם רבו בעל הפלאה רעיון מעין זה בפסוק "ויאמר אם שמוע תשמע לקול ד' וכו' ושמרת כל חקיו וכו' כי אני ד' רפאך" שאם יהיה איזה ענין כחוק בעיניו שהספק בא לו כדי שישגי ויבין היטב על בוריו יותר וכו' גם יענש על זה אם אינו מתבונן בה עיי"ש

הסבא מקלם זצ"ל

*וכן כתב הסבא מקלם בספר חכמה ומוסר כמו הקטע מבעל שם טוב הנ"ל כמעט מלה במלה שהאמונה המובחרת היא האמונה על ידי קבלת אבות מלווה עם אמונת השכל (ח"ב דף ג)
"ועתה יש להבין כי אמונת חרבה בני אדם, שאינה בהתבוננות השכל, רק סתם, אינה רק אמונת פתי כנ"ל ואין לה יסוד וקיום...ונבין עוד עד כמה צריך האדם לקרב אמונה אל השכל." (בחלק א' דף צב)

רב יחזקאל לוינשטיין זצ"ל

מספר אור יחזקאל - (דרכי העבודה דף קז)

קניית אמונה - זכירת יציאת מצרים

"נתעוררתי לדבר היום מעט בענין ובדרכי חובתנו בכירור אמונה. הסיבה להתעוררות זו נובעת מהרגשה מסוימת שאירעה לי בעת ששאלתי תלמיד אחד מבני הישיבה וכי ידוע לך שיש בורא עולם ומנהיג לבריאה? (איני חוזר וזוכר במדויק את הדברים שנאמרו, אלא כך היו תוכן הדברים). והשיבני ודאי כי הלא מאמין הוא. והוספתי ושאלתיו אמת ודאי יש אמונה בעולם והנך מאמין אך האם ידוע לך מקור האמונה ועל איזה בסיס ידיעות והבנות מבוססת ובנויה אמונתך? ועל זה לא היה בפיו מענה. ומכח זה התעוררתי כי יתכן ויחיה אדם חיים ארוכים שבעים או שמונים שנה ואינו יודע מה מקור אמונתו וכל ידיעתו מסתמכת רק שהוא מכלל המאמינים אך אינו יודע כלל מה הפירוש של אמונה וכל דבריו ומאמריו אין להם שום משמעות ואינו מכיר כלל מה מסתתר מאחורי דבריו ואמונתו.

ומעתה איזה טעם יש לכל מצוותיו אשר עושה משך כל ימי חייו והלא יסוד קיום המצוות הם בידיעתו ובעשיית צווי ד' יתברך. ואילו כאשר אינו יודע ומכיר שיש מצווה אין זה נחשב כלל בגדר קיום המצוות. ואלו הדברים מפורשים בדברי המכילתא וכו' ומעתה כאשר כל האמונה היא סתמית ופשוטה כתשובתו של אותו תלמיד שאינו יודע להסביר ולבאר מה היא מקור אמונתו ורק כאשר עוררתיו ואמרתי לו כי יסוד אמונתנו בנויה על יציאת מצרים ומעמד הר סיני וכדרך שאנו אומרים בתפלת אמת ויציב אמת ואמונה הנהן בראשו והסכים לדברי. האם לזאת יקרא אמונה והאם מכח זה יתכן שיקיים גזרות השי"ת?

והנני מבין שאין התלמיד הזה מיוחד באי הבנתו את יסודות ומקורי האמונה אלא פשוט כן מצב כל בני הישיבה בזמננו כי הלא אין מתעניינים כלל בענייני האמונה וכל יסודות אמונתנו בנויה על דברים אשר לימדונו אבותינו ורבותינו בבית הספר ממילא שכל האמונה היא סתמית ללא יסודות נאמנים."

הרב וולבה זצ"ל

(לתלמיד אחד שהציג לו כמה שאלות באמונה)

"בספיקות באמונה ... פתח לחיזוק

פר' ויקרא תשכ"ב שטוקהולם / קופנהגן

... ידידי אהובי, שלום וברכה וכל טוב לך!

קבלתי את מכתבך. ואם כי קשה מאד לכתוב על דברים גדולים כאלו בכתב,

אינני רוצה להשאירך בלי תשובה אף כשהיא קצרה.

והנני לכתוב לך בקצרה. שאם נופל איזה ספק בלב אדם באיזה ענין מעניני

אמונה, עליו לדעת כי דוקא בספק זה טמון פתח נכבד להערה ולהארה בעבודת

ה' ולהתחזק באמונה. וממילא כשנתעורר ספק כזה אין לכבוש אותו סתם כמו

שכובשים - או מנסים לכבוש - איזה הרהור חטא, אלא צריך דוקא לחשוב

ולבררו ולהשתדל לקיים מצות עשה של "וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה'

הוא האלקים" שזוהי מצוה לחשוב ולמצוא פתח שכלי דוקא לאמונה.

והנה ידעתי כי התמימים מבעלי הבתים חושבים כי צריך לעבוד לה' דוקא

ב"תמימות" וחושבים כי תמימות - היינו לא לחשוב בשכל. אך הנה ידידי

אהובי, למה תיפול האמונה מכל קושיא קטנה בסוגית הגמ' שהופכים בה

והופכים בה עד שאומרים תירוץ מספיק. ודוקא בענין האמונה לא ישתפו את

השכל? אלא כי קטני אמנה חושבים כי מסוכן הוא לחשוב על עניני אמונה פן

ח"ו לא ימצא תירוץ ותישאר הקושיא. אבל אין זה אלא קטנות באמונה, כי זה

צריך לדעת, שבעולם שכולו מספר כבוד ה' ומגיד מעשה ידיו אי אפשר

לא למצוא ראיות על האמונה. אם רק מתחילים לחשוב קצת, מתבררת

האמונה בבירור גמור כשמש בצהרים.

והנה עבודה זו של חיזוק האמונה בשכל - מקומה וזמנה בעיקר בשעת

התפילה. יש לפעמים לשתף גם את השכל בעבודת התפילה, לחשוב על אמיתת

כל הדברים שאומרים בתפלה, ולא להסתפק בהרגש ובהתלהבות גרידא אלא

לברר בשכל ולהאר בחוש.

והנה הדברים ארוכים וכוונתי רק לרמז לך על הדרך, איך להרויח באמונה

במקום "לדחות" ספיקות והנני מקוה ומתפלל שבקרוב נתפגש בחיים ובשלום

ואז נדבר בע"ה יותר מענין גדול זה.

שלום וברכה וכל טוב מאחל לך ידידך אוהבך דו"ש תמיד

ש. וולבה"

הרב שמשון פנקס זצ"ל בשם הרב מבריסק זצ"ל

(בספר נפש שמשון (דף קה)

"בין אמונה לידיעה

"אנו רגילים להשתמש במושג 'להאמין' לכל הי"ג עקרים. אבל האמת היא

שהכוונה היא למושג 'לדעת'. אחד שאל את הרב מבריסק זצ"ל כששמיח יבוא

ויהיה מצב של 'מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים' (ישעיה יא, ט) איך נקיים אז את מצות האמונה? והשיב לו הרב מבריסק: 'תמיד יהיו דברים שהם למעלה מהשגתנו'.

'להאמין' פירושו - להאמין בדברים שהם למעלה מהשגתנו, בדברים שאנו לא יכולים לצייר לעצמנו. אבל לדעת שיש בורא עולם ושהעולם לא נהיה מעצמו ושיש אחד יחיד ומיוחד ושיש מנהיג לבירה ושיש אלקי ישראל שנתן את התורה - את כל זה עלינו לדעת! מי שלא יודע את זה הוא סתם שוטה שלא פוקח את עיניו! אמנם גם אחרי שהאדם יודע - יש עוד מקום לאמונה. כי אם הוא מתחיל לחקור בזה - הוא רואה שאינו מבין הכל. ובמה שאינו מבין הוא נזקק לאמונה."

הרב אלחנן ווסרמן זצ"ל

(במאמר ראשון הובא בקובץ מאמרים בשם "מאמר על האמונה" אחרי שהקשה כמה קושיות וביניהן איך נחייב בר/בת מצוה במצות אמונה אחרי שהפילוסופים הגדולים לא השיגו אמונה בד' הוא כותב שהאמונה מוכרחת לכל מי שיצא מכלל שוטה:)

"אבל כאשר נתבונן בזה נמצא כי האמונה שהקב"ה ברא את העולם היא מוכרחת לכל בן דעת אם רק יצא מכלל שוטה ואין צורך כלל לשום פילוסופיא להשיג את הידיעה הזאת. וז"ל חובת הלבבות (בשער היחוד פרק ו'): ויש בני אדם שאמרו שהעולם נהיה במקרה מבלי בורא ח"ו ותימה בעיני איך תעלה בדעת מחשבה זאת ואילו אמר אדם בגלגל של מים המתגלגל להשקות שדה כי זה נתקן מבלי כוונת אומן היינו חושבים את האומר זה לסכל ומשתגע וכו' וידוע כי הדברים אשר הם בלי כוונת מכוין לא ימצאו בהם סימני חכמה והלא תראה אם ישפך לאדם דיו פתאום על נייר חלק אי אפשר שיצטייר ממנו כתב מסודר ואילו בא לפנינו כתב מסודר ואחד אומר כי נשפך הדיו על הנייר מעצמו ונעשתה צורת כתב היינו מכזיבים אותו וכו' עיי"ש ואיך אפשר לבן דעת לומר על הבריאה כולה שנעשית מאליה אחרי שאנו רואין על כל פסיעה סימני חכמה עמוקה עד אין תכלית וכמה חכמה נפלאה יש במבנה גו האדם ובסידור אבריו וכחותיו כאשר יעידו על זה כל חכמי רפואה והגיתוח ואיך אפשר לומר כן על מכונה נפלאה כזאת שנעשית מאליה בלי כונת עושה ואם יאמר אדם על מורה שעות שנעשה מעצמו הלא למשוגע יחשב האומר כן. וכל דברים אלו נמצא במדרש: מעשה שבא מין אחד לרבי עקיבא אמר לו המין לר"ע מי ברא את העולם? אמר לו ר"ע הקב"ה. אמר המין הראני דבר ברור. אמר לו ר"ע מי ארג את בגדך? אמר המין אורג. אמר ר"ע לתלמידיו כשם שהטלית מעיד על האורג והדלת מעידה על הנגר והבית מעיד על הבנאי כך העולם מעיד על הקב"ה שבראו עכ"ל המדרש.

...ומהעיקר הראשון - האמונה בה' - יוצאה תולדה מוכרחת העיקר השני תורה מן השמים כי אחרי שתכלית כל הנבראים לעשות רצון קונם וזה פשוט כי אין

כח בשכל האדם להיות יודע דעת עליון ולהשיג מהו רצון השי"ת ואם לא יודיע הקב"ה מהו רצונו נשארה הבריאה בלי שום תכלית כי איך אפשר לאדם לעשות רצון השי"ת אם לא ידע מהו רצונו? וא"כ הדבר מוכרח בהכרח גמור שהקב"ה גילה לבני אדם מהו חפצו ורצונו מהם ע"י התגלות שכינתו בעולם וזו היא תורה מן השמים וכו'."

רב דסלר זצ"ל

(מכתב מאליהו כרך א' דף 170)

"...שמאמין בהקב"ה כשמבחין בנבראים ורואה גודל החכמה בסדר בריאתם וכן כשמסתכל בהשגחה פרטית ורואה את דקדוקה, יבחין ברור כי ה' עושה כל אלה וכו' לבו אומר לו כי א"א אשר אבותיו ורבותיו שאהבוהו ינחילוהו שקרים וישתדלו לרמותו שלא יתענג בחייו בעוה"ז שלו וכו'."

הסטייפלר זצ"ל

בספרו על חזוק אמונה "חיי עולם" (חלק שני פרק ב') הלך המחבר בעקבות חובת הלבבות (שער הבחינה) בכתבו פרק ארוך על הנפלאות הנראות בגוף האדם.

הערצת גדולים לרבנו בחיי בספר חובת הלבבות

על ענין זה כתב רבנו בחיי שער גדול בשם שער הבחינה. בו הוא מבאר איך שיש חיוב גמור להכיר את הבורא על ידי הסתכלותנו על פלאות הטבע. וכידוע שספר זה נתקבל בכל תפוצות ישראל וגדולי מאורי ישראל קבעו לימודם בו. מרן בית יוסף למד בו בתמידות והחת"ם סופר היה מלמד ממנו לתלמידיו כרבע שעה טרם פתחו כל שיעור. הגר"א היה מחבב ספר חובת הלבבות מאד (כמובא לעיל) ועוד שורה של גאוני צדיקים מכל הסוגים יתארך זכרם. ואף שהרבה נמנעים מללמוד שער היחוד היות והוא נכתב בדרך הפילוסופיא מעולם לא שמענו שאחד מכל הצדיקים הנ"ל ידלג על שער הבחינה.

הצורך לבסס האמונה במעמד הר סיני

רמב"ן פרשת ואתחנן

(על הפסוק רק השמר לך וכו') "אבל הכתוב הזה לפי דעתי מצות לא תעשה הזהיר בה מאד כי כאשר אמר שנזהר בכל המצות ונשמור החוקים והמשפטים לעשותם חזר ואמר רק אני מזהירך מאד להשמר ולשמור עצמך מאד מאד לזכור מאין באו אליך המצות שלא תשכח מעמד הר סיני מכל הדברים אשר ראו שם עיניך הקולות והלפידים את כבודו ואת גדלו ודבריו אשר שמעת שם מתוך האש ותודיע כל הדברים אשר ראו עיניך במעמד הנכבד ההוא לבניך ולבני בניך עד עולם. ופירש הטעם כי השם עשה המעמד ההוא כדי שתלמדו ליראה אותו כל הימים ואת בניכם תלמדון לדורות עולם, אם כן עשו אתם ככה ואל תשכחו אותו: והנה קודם שיזכיר הדברות שנאמרו שם, הזהיר במצות לא תעשה שלא נשכח דבר מן המעמד ההוא ולא נסירהו מלבנו לעולם וצוה

קבלת אבות / אמונת השכל 13

במצות עשה שנודיע בו לכל זרענו מדור לדור כל מה שהיה שם בראיה ובשמיעה. והתועלת במצוה הזאת גדולה מאד שאם היו דברי התורה באים אלינו מפי משה בלבד אע"פ שנבואתו נתאמתה באותות ובמופתים אם יקום בקרבנו נביא או חולם חלום ויצונו בהפך מן התורה ונתן אלינו אות או מופת יכנס ספק בלב האנשים, אבל כשתגיע אלינו התורה מפי הגבורה לאזנינו ועינינו הרואות אין שם אמצעי נכחיש כל חולק וכל מספק, ונשקר אותו לא יועילהו אות ולא יצילהו מופת מן המיתה בידינו כי אנחנו היודעים בשקרותו: זהו שאמר שם (שמות יט ט) וגם כך יאמינו לעולם כי כשנעתיק גם כן הדבר לבנינו ידעו שהיה הדבר אמת בלא ספק כאלו ראוהו כל הדורות, כי לא נעיד שקר לבנינו ולא ננחיל אותם דבר הבל ואין במ מועיל. והם לא יסתפקו כלל בעדותנו שנעיד להם, אבל יאמינו בודאי שראינו כולנו בעינינו."

דברי רמב"ן הנ"ל הם ממש יסוד אמונתנו וצריכים להיות שגורים בפי כל

הרי ראינו מדברי גדולי הדורות האלה שלא לבד שאין איסור לחקור במה שהשכל משיג רק אדרבה יש חיוב לעשות כן ואין בזה שום סתירה לענין אמונה פשוטה

The Ani Maamin Foundation

This *kuntres* is just one facet of the activities of the Ani Maamin Foundation. Ani Maamin's goal is to spread *chizuk* in *emunah* in our *Torah* world to educators, parents and children alike. By creating audio and written materials that show how compelling our *emunah* really is, we hope to bring about a heightened awareness and clarity in *emunah* to *bnei Torah* everywhere.

For further assistance or information please call 845 418 2122, contact us at info@animaamin.org, or visit our website at www.animaamin.org.